

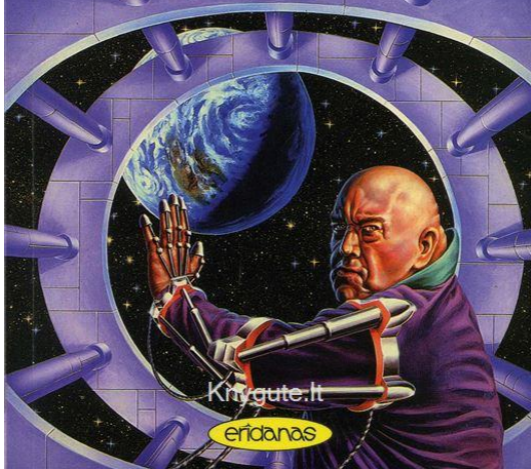

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Isaac Asimov

ANTRASIS FONDAS

Knygute.lt

eridas

Isaac Asimov

ANTRASIS FONDAS

Mokslinis fantastinis romanas
ir apsakymai

Galaktinė imperija iro.
Pakraščiuose prasidėjęs procesas
nenumaldomai plito centro link.
Fondas, žlugęs ir vėl prisikėlęs,
atsiduria ties visiško kracho riba.
Tačiau dar liko paslaptinis
Antrasis Fondas - visų paieškų
taikiny...

Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
138 tomas. Serija įkurta 1990m.
Isaac Asimov - SECOND FOUNDATION
New York, Warner books, 1997
Copyright © by Isaac Asimov, 1951
Cover art copyright © by Luis Royo, 1996
Vertimas į lietuvių kalbą:
© leidykla "Eridanas", 1999
© Knygute.lt, 2017
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2017

Turinys:

ANTRASIS FONDAS
GELMĖ
PASKUTINIS KLAUSIMAS

ANTRASIS FONDAS

Prologas

Pirmoji Galaktinė Imperija gyvavo dešimtis tūkstančių metų. Centralizuota jos valdžia apjungė visas Galaktikos planetas; Imperijoje neišvengta tironijos, bet pasitaikydavo ir tikros demokratijos periodų - ir visada viešpatavo tvarka. Žmonija visiškai užmiršo, kad įmanomos ir kitokios egzistencijos formos.

Tai užmiršo visi. Išskyrus Harį Seldoną.

Haris Seldonas buvo paskutinis didis Pirmosios Imperijos mokslininkas. Kaip tik jis išstobulino psichoistorijos mokslą iki stulbinančio lygio. Psichoistorija tapo visų visuomenės mokslų kvintesencija; šis mokslas rado būdą išreikšti žmonių elgesį matematinėmis lygtimis.

Pasak psichoistorijos, individualaus žmogaus veiksmų prognozuoti neįmanoma, tačiau Seldonas suprato, kad žmonių masių reakcijas galima apskaičiuoti statistiškai. Kuo toji masė dides-

nė, tuo tikslesnis būna gaunamas rezultatas. Gi Haris Seldonas savo teorijos taikė ne kokioms nors atskiroms žmonių grupėms, o Galaktikos gyventojų visumai, kurią tuo metu sudarė bent keletas kvintilijonų individų.

Kaip tik Haris Seldonas, nepaisydamas, regis, nei sveiko proto, nei visuotinės nuomonės, numatė, kad puikioji ir iš pažiūros tokia galinga Imperija pasmerkta visiškam žlugimui, kad negrįžtami jos irimo procesai prasidėjo jau seniai. Jis numatė (kitaip tariant, išsprendė daugybę sudėtingų lygčių ir pateikė simbolių interpretacijas - o tai iš esmės tas pats), kad palikta likimo valiai Galaktika ištisiems trisdešimčiai tūkstančių metų nugrims į skurdą bei visišką anarchiją, ir tik po šio vargingo periodo vėl susiformuos vieninga vyriausybė.

Seldonas ėmėsi darbo, stengdamasis kiek įmanoma pagerinti situaciją ir taip paveikti įvykių sanklodą, kad civilizacija būtų atkurta ir vėl įsiviešpatautų taika ne po trisdešimties, o vos po vieno tūkstantmečio. Labai kruopščiai ir ap-

galvotai jis įkūrė dvi mokslininkų kolonijas, kurias pavadino "Fondais". Siekdamas jam vienam žinomų tikslų, Seldonas įkurdino juos "priešinguose Galaktikos pakraščiuose". Vienas Fondų užgimė visiškai viešai, visuomenės akių vaizdoje. Tuo tarpu kito - Antrojo Fondo - egzistenciją gaubė visiška tyla.

Pirmosiose dviejose trilogijos dalyse "[Fondas](#)" bei "[Fondas ir Imperija](#)" pasakojama apie Pirmojo Fondo pirmųjų trijų šimtų metų istorijos įvykius.

Fondo priešistorė aprašyta knygoje „[FONDO PRELIDIJA](#)“ bei „[PAKELIUI Į FONDA.](#)“

Vos įsikūręs, Pirmasis Fondas tebuvo tik nedidelė mokslininkų bendruomenė, nugrūsta į atokiausią Galaktikos periferijos užkaborį. Fondą periodiškai užgriūdavo krizės, kurių metu jį apraizgydavo sudėtingų žmonių tarpusavio santykių įvairovė, persipindavo to meto visuomenės bei ekonomikos raidos srautai. Fondo veiksmų laisvė buvo griežtai apribota, tai yra jis galėjo judėti pirmyn tik konkrečia, iš anksto numatyta linija ir jeigu nuo jos nenukrypėdavo, priešais

ji netrukus atsiverdavo nauji vystymosi horizontai. Visa tai kruopščiai suplanavo Haris Seldonas, kuris tais laikais, apie kuriuos pasakojama, buvo jau seniai miręs.

Mokslo lygiu Pirmasis Fondas gerokai pranoko aplinkinius barbariškus pasaulius, tad netrukus juose įsigalėjo Fondo valdžia. Nuo mirštančios Imperijos atsiskyre, anarchistiškai nusiteikę kariniai gubernatoriai dar bandė sutrempti Fondą, tie patys liko jo įveikti. Paskui Fondas susidūrė su pačios Imperijos likučiais, kuriuos valdė paskutinysis stiprus imperatorius, o kariuomenei vadovavo paskutinysis stiprus generolas. Ir vėl pergalę šventė Fondas.

Bet paskui Fondui skersai kelią stoji priešas, kurio Haris Seldonas nebuvo numatęs - ir negalėjo numatyti. Tai buvo mutantas - žmogiška būtybė, apdovanota stulbinančiomis galiomis. Tas padaras, žinomas tik Mulo vardu, gebėjo prasismelkti į žmogaus sąmonę, kontroliuoti ją savo nuožiūra ir manipuluoti emocijomis. Patys aršiausi jo priešininkai neišvengiamai tapdavo iš-

tikimiausias jo tarnais. Ištisos armijos negalėjo jo įveikti - jos tiesiog nestodavo su juo į kovą. Jo nesutramdė netgi Pirmasis Fondas, priešingai, žlugo pats, ir šitaip Seldono schemos bent iš dalies suiro.

Tačiau dar liko paslaptinis Antrasis Fondas - visų paieškų taikinys. Jį surasti privalėjo Mulas - kad galutinai užbaigtų Galaktikos užkariavimą. Lygiai taip pat jį surasti stengėsi ir paskutiniai, vis dar likę ištikimi, Pirmojo Fondo žmonės, tik jų tikslai, žinoma, buvo visai kiti. Bet kurgi įsikūręs tasai Antrasis Fondas? Šito nežinojo niekas.

Čia ir prasideda pasakojimas apie Antrojo Fondo paieškas!

I Dalis

IEŠKO MULAS

1. Du vyrai ir Mulas

MULAS... Tuoju po Pirmojo Fondo žlugimo konstruktyvieji Mulo režimo aspektai ėmė įgauti konkrečias formas. Visiškai subyrėjus pirmajai Galaktinei Imperijai, Mulas pirmasis pabandė apjungti didžiulius kosminės erdvės plotus, savo užmojais išties prilygdamas Imperijos kūrėjui. Ankstyvesnė komercinė imperija, kurią valdė nūnai jau žlugęs Fondas, buvo gerokai išsklaidyta, neturėjo jokios griežtos struktūros, nors ir laikėsi nepajudinamu psichoistorijos pranašysčių pagrindu. Jos neįmanoma net lyginti su griežtai kontroliuojama "Pasaulių Sąjunga", kurią valdė Mulas ir kuri vienijo dešimtadalį visos Galaktikos bei penkioliktąją dalį jos gyventojų. Ypač vadinamuoju Paieškų

Enciklopedijoje galima aptikti dar gerokai daugiau informacijos apie Mulą bei jo Imperiją, tačiau ji tiesiogiai nesusijusi su konkrečia istorija, kurią ketiname papasakoti, be to, ji pernelyg sausa ir dėl to nelabai tinka mūsų tikslui. Daugiausia dėmesio minimame straipsnyje skiriama ekonominėms sąlygoms, nulėmusioms "Pirmojo Sąjungos Piliečio" - toks buvo oficialus Mulo titulas - iškilimą, ir taip pat ekonominėms to iškilimo pasekmėms.

Jei straipsnio autorius ir jautė kokią nors nuostabą dėl to svaiginančio greičio, kuriuo Mulas vos per penkerius metus iš nieko tapo didžiulės karalijos viešpačiu, jis sėkmingai tai nuslėpė. Jeigu jį stebino ir tai, kad paskui ekspansija staiga sustojo ir visas dėmesys buvo sutelktas į vėlgi maždaug penkerius metus trukusią teritorijų konsolidaciją, autorius nė puse žodžio neužsimena ir apie tai.

¹ Visos čia pateikiamos Galaktikos Enciklopedijos citatos, autoriams leidus, yra paimtos iš 116-ojo leidimo, išspausdinto 1020 F.E. metais Terminuse, Galaktikos Enciklopedijos Leidybinėje Korporacijoje.

Tad mes padėsime į šalį Enciklopediją ir eisime savu keliu, siekdami savų tikslų, ir pasakojimą apie Didįjį Tarpuvaldį - periodą, skyrusį Pirmąją bei Antrąją Galaktinės Imperijos - pradėsime nuo to meto, kai ėjo į pabaigą teritorijų konsolidacijos laikotarpis.

Politiniu atžvilgiu Sąjungoje viešpatavo ramybė. Ekonomiškai ji klestėte klestėjo. Nedaug surastum tokių, kurie būtų sutikę iškeisti griežtos Mulo rankos sergstimą taiką ir stabilumą į prieš tai tvyrojusį visišką chaosą. Tuose pasauliuose, kurie vos prieš penkerius metus dar pripažino Fondo valdžią, gal ir galėjai pajusti nostalgiško apgailestavimo dvelksmą - bet ne daugiau. Tie Fondo vadai, kurie niekuo negalėjo praversti Mului, jau buvo negyvi, o vertingieji - pajungti jo valiai.

Iš visų prievarta atverstųjų į tikrąjį tikėjimą pats vertingiausias buvo Hanas Pričeris - jau generolas leitenantas.

Fondo laikais Hanas Pričeris buvo kapitonas ir pagrindinės Demokratinės Opozicijos veikėjas. Kai Fondas žlugo ir be kovos pasidavė Mului, Pričeris nenurimo ir tęsė kovą iki galo... tai yra iki tol, kol jį užvaldė Mulas.

Tas pavergimas nebuvo visai įprastas, ne toks, kai stipresnis protas užvaldo kitą vien savo jėga. Hanas Pričeris tai puikiai žinojo. Jo sąmonė pasikeitė todėl, kad Mulas buvo mutantas, mentalinėmis galiomis pajėgiantis savo reikmėms pritaikyti paprastų žmonių savi-jautą bei mąstyseną. Tačiau tas žinojimas Pri-čerio nė kiek netrikdė. Kaip tik taip viskas ir turėjo būti. Žinoma, pasitenkinimas tokia būk-le ir buvo pirmasis pavergimo simptomas, ta-čiau Hanas Pričeris jau kadai dėl to nesuko sau galvos.

Dabar jis kaip tik grįžo iš penktosios tolimos ekspedicijos į bekraštę Galaktiką, plytinčią už Sąjungos ribų. Vos pagalvojęs apie laukiančią jo audienciją pas "Pirmąjį Pilietį", šis kosminių kelionių veteranas ir buvęs žvalgybos agentas pajuto, kaip jo širdį užlieja skaidrus ir nuošir-dus džiaugsmas. Rūstus jo veidas, kuris atrodė tarsi išskaptuotas iš tamsaus vientiso medžio ir, panašu, būtų perskilęs vos pamėginęs šyp-telėti, anaipol nespinduliavo džiugesiu, tačiau jokių išorinių laimės apraiškų nė nereikėjo. Mulas gebėjo suvokti visas žmogaus viduje slypinčias emocijas iki pačios menkiausios - jis matė jas taip pat aiškiai, kaip kad paprastas žmogus pastebėtų trūkčiojant antakį.

Pričeris paliko savo skraidyklę senajame vicekaraliaus angare ir, kaip buvo reikalaudama, pėsčias įžengė į rūmų teritoriją. Jis nuėjo visą mylią tiesiu it strėlė, visiškai tuščiu keliu. Pričeris žinojo, kad daugybę kvadratinių mylių užimančioje rūmų teritorijoje nesama nė vieno sargybinio, nė vieno kareivio, nė vieno ginkluoto žmogaus.

Mului nereikėjo jokios apsaugos.

Mulas saugojo save pats - ir buvo pats geriausias, neįveikiamas sargybinis.

Pričerio žingsniai aidėjo jo paties ausyse. Tiesiog priešais jį neįtikėtina lengvu ir neįtikėtina tvirtu metalu spindėjo rūmų sienos bei milžiniškos, nenormaliai išpūstos, kone groteskiškos arkos - toks architektūros stilius buvo būdingas vėlyvajam Imperijos laikotarpiui. Milžiniški rūmai savo svoriu tarsi slėgė ne tik visiškai tuščią dvaro teritoriją, bet ir dunksantį horizonte tirštai gyvenamą miestą.

Rūmuose gyveno tik vienas vienintelis žmogus - tas pats, nuo kurio nežmogiškų mentalinių savybių priklausė naujosios aristokratijos formavimasis bei visa Sąjungos struktūra.

Generolui prisiartinus, priešais jį atsivėrė milžiniški, lygūs, nugludinti vartai....